

Flygtninges tilknytning til arbejdsmarkedet i løbet af deres første ti år i Danmark

Af Michael Drescher, Jens Bjerre, Laust Hvas Mortensen og Mathilde Lund Holm¹

Antallet af flygtninge fra blandt andet Syrien har været kraftigt stigende de seneste år. Det presser de offentlige udgifter i form af øgede udgifter til fx indkomstoverførsler, sundhedsydelse og undervisning, og derfor er det centralt, at flygtninge kommer i beskæftigelse. Regeringen har som sigtelinje, at hver anden flygtning skal i arbejde.

Denne analyse undersøger tilknytningen til arbejdsmarkedet blandt flygtninge fra Irak og Afghanistan, som kom til Danmark fra 1999 til 2001, hvor de udgjorde de to største grupper af indvandrere. Disse to flygtningegrupper har nu været i Danmark så længe, at det kan vurderes, hvordan deres tilknytning til arbejdsmarkedet har udviklet sig. Erfaringerne for disse to grupper kan danne baggrund for at vurdere de udfordringer og muligheder, der tegner sig i forhold til de mange syrere, som de seneste år er kommet til Danmark.

Flygtninge kan have helbredsmæssige problemer med sig, som besværliggør deres indtræden på arbejdsmarkedet. Af den grund sammenholdes udviklingen i tilknytningen til arbejdsmarkedet for flygtninge fra Irak og Afghanistan med den tilsvarende udvikling for indvandrere fra Tyrkiet uden flygtningebaggrund, hvor flygtninges helbredsmæssige problemer kort analyseres for at afdække, om forskelle i arbejdsmarkedstilknytningen kan forklares ved forskelle i helbred.

Analysens hovedkonklusioner:

- De første år i Danmark er relativt få flygtninge fra Irak og Afghanistan i arbejde, men andelen i beskæftigelse stiger i takt med deres ophold i Danmark. Efter ti år er 3 ud af 10 flygtninge fra Irak og 4 ud af 10 flygtninge fra Afghanistan i arbejde. Til sammenligning er knap 6 ud af 10 indvandrere fra Tyrkiet uden flygtningebaggrund i arbejde efter 10 år.
- Efter nogle år i Danmark stiger andelen af flygtninge fra Irak og Afghanistan på førtidspension relativt meget, og ti år efter flygtninge fra Irak og Afghanistan kom til Danmark modtog henholdsvis 31 pct. og 24 pct. førtidspension. Blandt indvandrere fra Tyrkiet uden flygtningebaggrund er det tilsvarende tal mindre end 5 pct.
- Målt på kontakt med sygehuse har flygtninge fra Irak og Afghanistan i højere grad helbredsmæssige problemer end indvandrere fra Tyrkiet uden flygtningebaggrund.
- En betydelig del af forskellen i beskæftigelsen for flygtninge fra Afghanistan sammenlignet med indvandrere fra Tyrkiet kan forklares ved, at flygtninge fra Afghanistan og indvandrere fra Tyrkiet er forskellige med hensyn til køn, alder og kontakt med sygehuse.

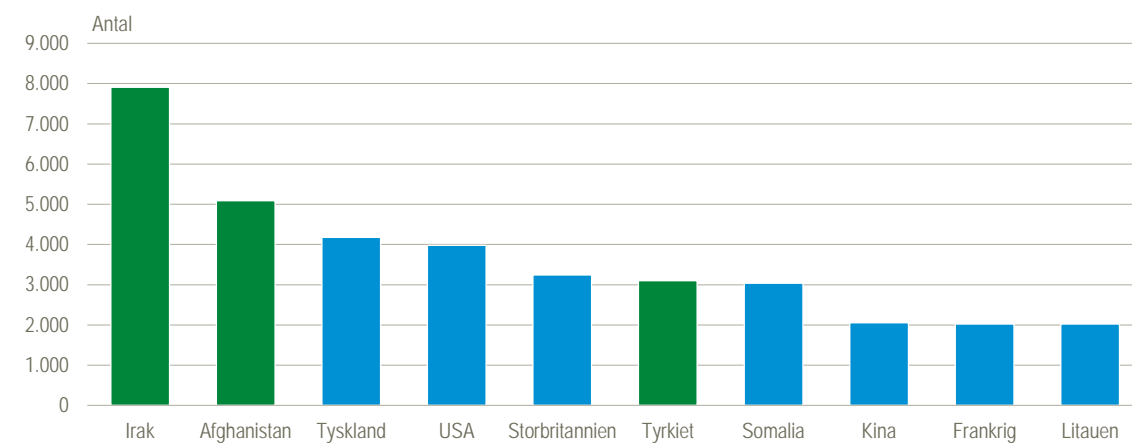
¹ Lektor Signe Smith Jervelund fra København Universitet takkes for gode kommentarer til analysen.

Indvandring til Danmark

Mange flygtninge fra Irak og Afghanistan fra 1999 til 2001

Fra 1999 til 2001 var der 75.000 indvandring til Danmark.² Irak og Afghanistan var de to lande med det højeste antal indvandring, og fra disse to lande var der henholdsvis 8.000 og 5.000 indvandring. Med 3.000 indvandring var Tyrkiet også et af de lande, hvorfra mange indvandrede til Danmark, jf. figur 1.

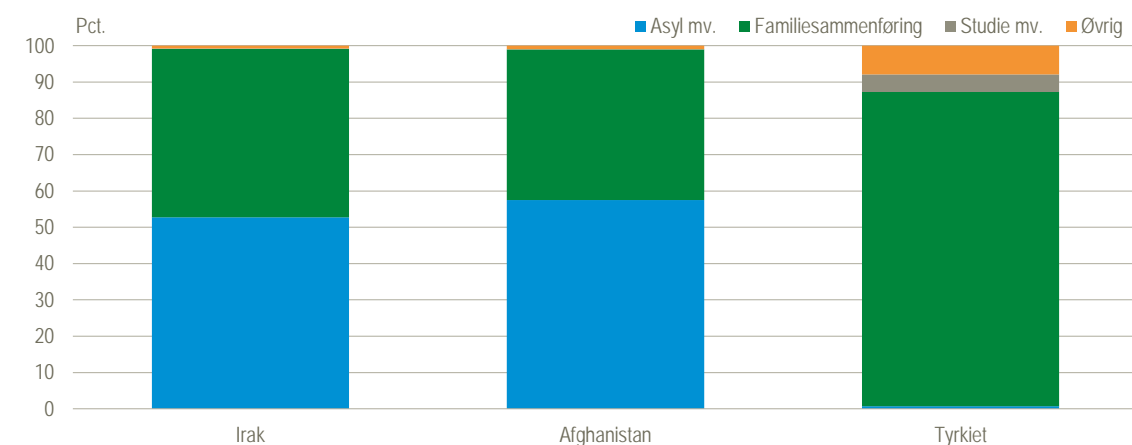
Figur 1 Top ti over antal indvandring i 1999-2001 efter statsborgerskab

Indvandrerne fra Irak og Afghanistan var hovedsageligt krigsflygtninge. Mere end halvdelen af indvandrerne fra Irak og Afghanistan fik således opholdstilladelse i Danmark på baggrund af deres asylansøgning, men en stor del kom også til landet som familiesammenførte.

Indvandrerne fra Tyrkiet adskilte sig fra indvandrerne fra Irak og Afghanistan ved at have fået ophold i Danmark af andre årsager end asyl. Blandt de personer, som indvandrede fra Tyrkiet, var langt hovedparten – lidt over 85 pct. – således kommet til Danmark som familiesammenført, jf. figur 2.

Figur 2 Indvandring i 1999-2001 efter opholdstilladelse og statsborgerskab

I denne analyse skelnes der mellem flygtninge fra Irak og Afghanistan og indvandrerne fra Tyrkiet, som er uden flygtningebaggrund. Det gør det muligt at undersøge, om ikke-vestlige indvandrerne med flygtningebaggrund har en mindre tilknytning til arbejdsmarkedet efter ti års ophold i Danmark sammenlignet med ikke-vestlige indvandrerne uden flygtningebaggrund.

Årsagen til at der sammenlignes med indvandrerne fra Tyrkiet er, at indvandrerne fra Tyrkiet udgjorde den tredjestørste gruppe af ikke-vestlige indvandrerne efter irakere og afghanere i 1999 til

² Antallet af indvandring er beregnet for indvandrede, der ikke har dansk eller nordisk statsborgerskab og som er født i udlandet.

2001. I forbindelse med denne sammenligning skal det dog bemærkes, at indvandrere fra Tyrkiet og flygtninge fra Irak og Afghanistan kan adskille sig på flere punkter. Det kan blandt andet være i forhold til uddannelsesniveau og helbredsstatus, og forskelle i tilknytningen til arbejdsmarkedet for flygtninge fra Irak og Afghanistan sammenlignet med indvandrere fra Tyrkiet skal således ses i sammenhæng med dette.

Under den antagelse at flygtninge fra Irak og Afghanistan samt Syrien har en forholdsvis sammenlignelig baggrund, kan udviklingen i tilknytningen til arbejdsmarkedet for flygtninge fra Irak og Afghanistan bruges som indikation på, hvordan arbejdsmarkedstilknytningen kan forventes at blive for de mange syrere, som de seneste år er kommet til Danmark.

Med forholdsvis sammenlignelig baggrund menes, at både flygtninge fra Syrien samt Irak og Afghanistan kommer fra nogenlunde samme område i Mellemøsten/Asien og er flygtet fra et krigshærgt land. Sammenligningen er selvsagt generaliserende, men på trods af det kan erfaringerne for de irakiske og afghanske flygtninge danne baggrund for at vurdere de udfordringer og muligheder, der tegner sig i forhold til de flygtninge fra Syrien, der på det seneste indvandret til Danmark,

De sidste årtier er der løbende sket ændringer i reglerne for opholdstilladelse og kommunernes integrationsindsats mv. Resultaterne i denne analyse gælder således under de forhold, der eksisterede i analyseperioden, og der tages ikke højde for efterfølgende ændringer som fx den nyligt indgået trepartsaftale mellem regeringen og arbejdsmarkedets parter om at få flere flygtninge og familiesammenførte i arbejde.

Boks 1. Udvalgelse af indvandrere fra Irak, Afghanistan og Tyrkiet

Denne analyse tager udgangspunkt i personer, som indvandrede til Danmark fra Irak og Afghanistan fra 1999 til 2001 med enten asyl eller familiesammenføring som opholdsgrundlag. Disse personer sammenlignes med familiesammenførte fra Tyrkiet, der indvandrede i samme periode. Indvandrere fra Irak og Afghanistan med asyl som opholdsgrundlag defineres som flygtninge. Det samme gælder også familiesammenførte, hvis deres ægtefælle/samlevende har asyl som opholdsgrundlag.

Blandt indvandrere fra Tyrkiet er der en mindre gruppe, som har fået opholdstilladelse af andre årsager end familiesammenføring. Det kan fx være opholdstilladelse i forbindelse med uddannelse eller arbejde. Når der til denne analyse kun udvælges familiesammenførte fra Tyrkiet, er det for at have en mere sammenlignelig gruppe til flygtningene fra Irak og Afghanistan, hvor mange også er familiesammenførte.

Der udvælges kun personer, som er mellem 25 og 54 år i indvandringsåret. Afgrænsningen af personer på op til 54 år, er for at sikre, at deres tilknytning til arbejdsmarkedet efter ti år i Danmark ikke påvirkes af, at de kan gå på folkepension, når de fylder 65 år.

Med denne udvælgelse var der 6.200 personer, som indvandrede fra Irak, Afghanistan og Tyrkiet fra 1999 til 2001. Mere end halvdelen var irakere (3.400 personer), mens omkring 30 pct. (1.900 personer) og knap 15 pct. (900 personer) var henholdsvis afghanere og tyrkere.

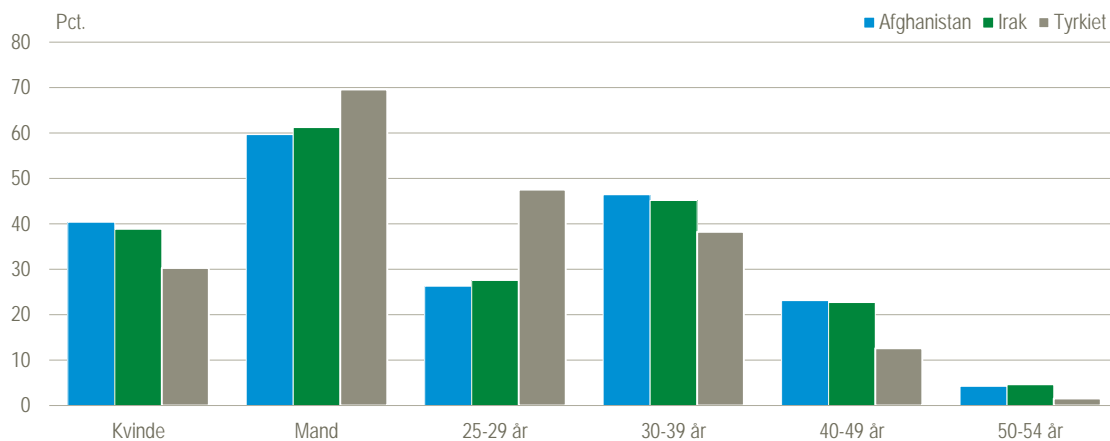
Du kan læse mere om udvælgelsen i bilag 1.

Irakere og afghanere er ældre end tyrkere og oftere kvinder

Mænd udgør hovedparten af indvandrerne fra de tre lande. Omkring 6 ud af 10 indvandrere fra Irak og Afghanistan var mænd, mens 7 ud af 10 tyrkere var mænd.

Indvandrere fra Irak og Afghanistan er i gennemsnit ældre end indvandrere fra Tyrkiet. Således er næsten 30 pct. af flygtningene fra Irak og Afghanistan mellem 40 og 54 år, mens kun halvt så mange tyrkere tilhører samme aldersgruppe. Lige omvendt er det for de 25-29-årige, hvor næsten halvdelen af indvandrerne fra Tyrkiet tilhører denne aldersgruppe, mens det kun gælder omkring hver fjerde fra Irak og Afghanistan, jf. figur 3.

Figur 3 Flygtninge fra Irak og Afghanistan og indvandrere fra Tyrkiet fordelt på køn og alder

Anm.: Figuren omfatter kun personer mellem 25 og 54 år.

Tilknytning til arbejdsmarkedet

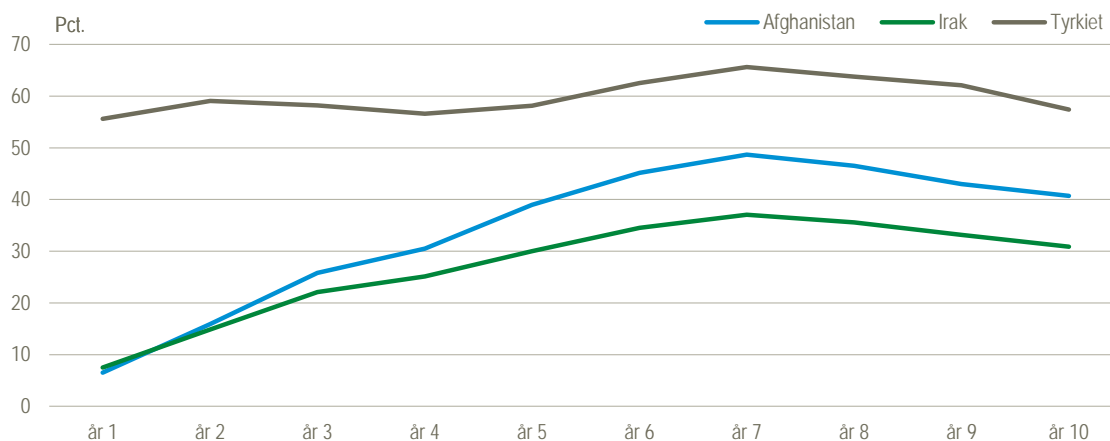
Beskæftigelsen for flygtninge stiger med tiden

Figur 4 viser andelen af flygtninge fra Irak og Afghanistan samt indvandrere fra Tyrkiet, som er i beskæftigelse i årene efter, at personerne indvandrede til Danmark. For personer, som indvandrede i 1999, svarer år 1 til 2000, mens år 1 for personer, som indvandrede i 2001, er 2002.

Som det ses af figuren, er mindre end 10 pct. af flygtningene fra Irak og Afghanistan i beskæftigelse året efter, at de indvandrede til Danmark. Andelen i beskæftigelse stiger i takt med deres opholdstid i Danmark og toppes efter 7 år omkring knap 50 og 37 pct. for flygtninge fra henholdsvis Afghanistan og Irak. Herefter falder andelen i beskæftigelse, men beskæftigelsesfrekvensen er fortsat højere for afghanere end for irakere.³

Den faldende andel i beskæftigelse otte år efter personerne kom til Danmark skal ses i lyset af den internationale økonomiske krise, som startede i 2008.

Figur 4 Andel flygtninge fra Irak og Afghanistan og indvandrere fra Tyrkiet i beskæftigelse

Mere end halvdelen af indvandrerne fra Tyrkiet var i arbejde året efter, at de indvandrede til Danmark. Andelen i beskæftigelse ligger nogenlunde stabilt i årene efter, at personerne kom til

³ Rockwool Fondens Forskningsenhed har også undersøgt tilknytningen til arbejdsmarkedet for de flygtninge og indvandrere, der er kommet til Danmark og har fået opholdstilladelse i perioden 1997 til 2011. Resultaterne herfra viser blandt andet, at godt 42 pct. af flygtningene er i arbejde efter ti år i Danmark, mens knap 34 pct. af de familiesammenførte til flygtninge er i beskæftigelse. Når andelen i arbejde er lavere for familiesammenførte til flygtninge skal det blandt andet ses i sammenhæng med, at en større andel (67 pct.) af de familiesammenførte til flygtninge er kvinder i forhold til flygtninge, hvor 37 pct. er kvinder. Kilde: "Arbejdsmarkedstilknytningen for flygtninge og indvandrere – ankommet til Danmark i perioden 1997 til 2011" af Rockwool Fondens Forskningsenhed, maj 2016.

Danmark. Dog falder beskæftigelsesfrekvensen også i forbindelse med den økonomiske krise i 2008/2009.

Andelen af indvandrere fra Tyrkiet, som er i beskæftigelse, er således højere end andelen af flygtninge fra Irak og Afghanistan i beskæftigelse. Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for indvandrere fra Tyrkiet og flygtninge fra Irak og Afghanistan mindskes gradvist i takt med opholdstiden i Danmark. Det skyldes primært en stigende beskæftigelse blandt flygtninge fra Irak og Afghanistan, mens beskæftigelsesniveauet ligger mere stabilt for indvandrere fra Tyrkiet.

Det er ikke overraskende, at flygtninge fra Irak og Afghanistan har dårligere tilknytning til arbejdsmarkedet end indvandrere fra Tyrkiet, da flygtninge kan have fx en anden uddannelsesmæssig baggrund samt en større forekomst af krigstraumer og andre helbredsmæssige problemer, der besværliggør deres indtræden på arbejdsmarkedet. Flygtninges helbredsmæssige problemer beskrives senere i denne analyse.

Boks 2. Opgørelse af tilknytningen til arbejdsmarkedet

Tilknytningen til arbejdsmarkedet for flygtninge fra Irak og Afghanistan samt indvandrere fra Tyrkiet opgøres på baggrund af den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS), der opgør hele befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet ultimo november et givent år.

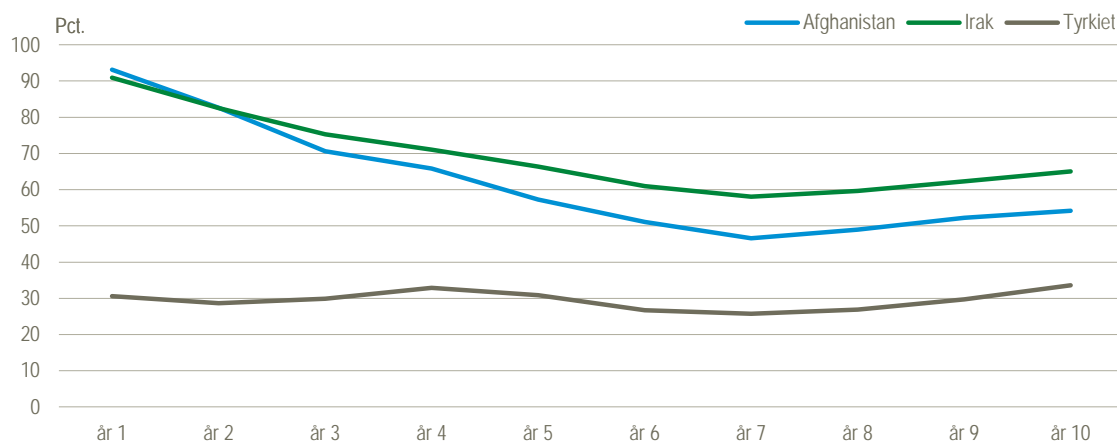
I analysen betragtes personer, som ifølge RAS var i befolkningen et givent år, ligesom der kun kigges på personernes primære status på arbejdsmarkedet. Det betyder, at udvandrede og eventuelt døde ikke indgår i opgørelsen. Det skal bemærkes, at der i november 2002 og november 2008 var databrud i RAS, som kan påvirke tilknytningen til arbejdsmarkedet for de analyserede personer. Du kan læse mere om disse databrud i [statistikdokumentationen på Danmarks Statistiks hjemmeside](#).

Andelen på offentlig forsørgelse falder i takt med opholdstiden

Næsten alle af flygtningene fra Irak og Afghanistan modtog offentlig forsørgelse året efter, at de indvandrede til Danmark. Offentlig forsørgelse dækker blandt andet over kontanthjælp, introduktionsydelse, starthjælp samt førtidspension. Blandt flygtninge fra Irak og Afghanistan var det ca. 9 ud af 10 personer, som var på offentlig forsørgelse, året efter de kom til Danmark. Til sammenligning var det 3 ud af 10 indvandrere fra Tyrkiet, der modtog offentlig forsørgelse.

Andelen af flygtninge fra Irak og Afghanistan på offentlig forsørgelse falder gradvis i takt med personernes opholdstid i Danmark. Syv år efter, at de kom til Danmark modtog 58 pct. og 47 pct. af flygtningene fra henholdsvis Irak og Afghanistan offentlige ydelser. Herefter stiger andelen på offentlig forsørgelse, hvilket skal ses i lyset af den økonomiske krise, som startede i 2008. Blandt indvandlerne fra Tyrkiet ligger andelen, som modtager offentlige ydelser, nogenlunde stabilt omkring 25-30 pct. henover deres første ti år i Danmark, jf. figur 5.

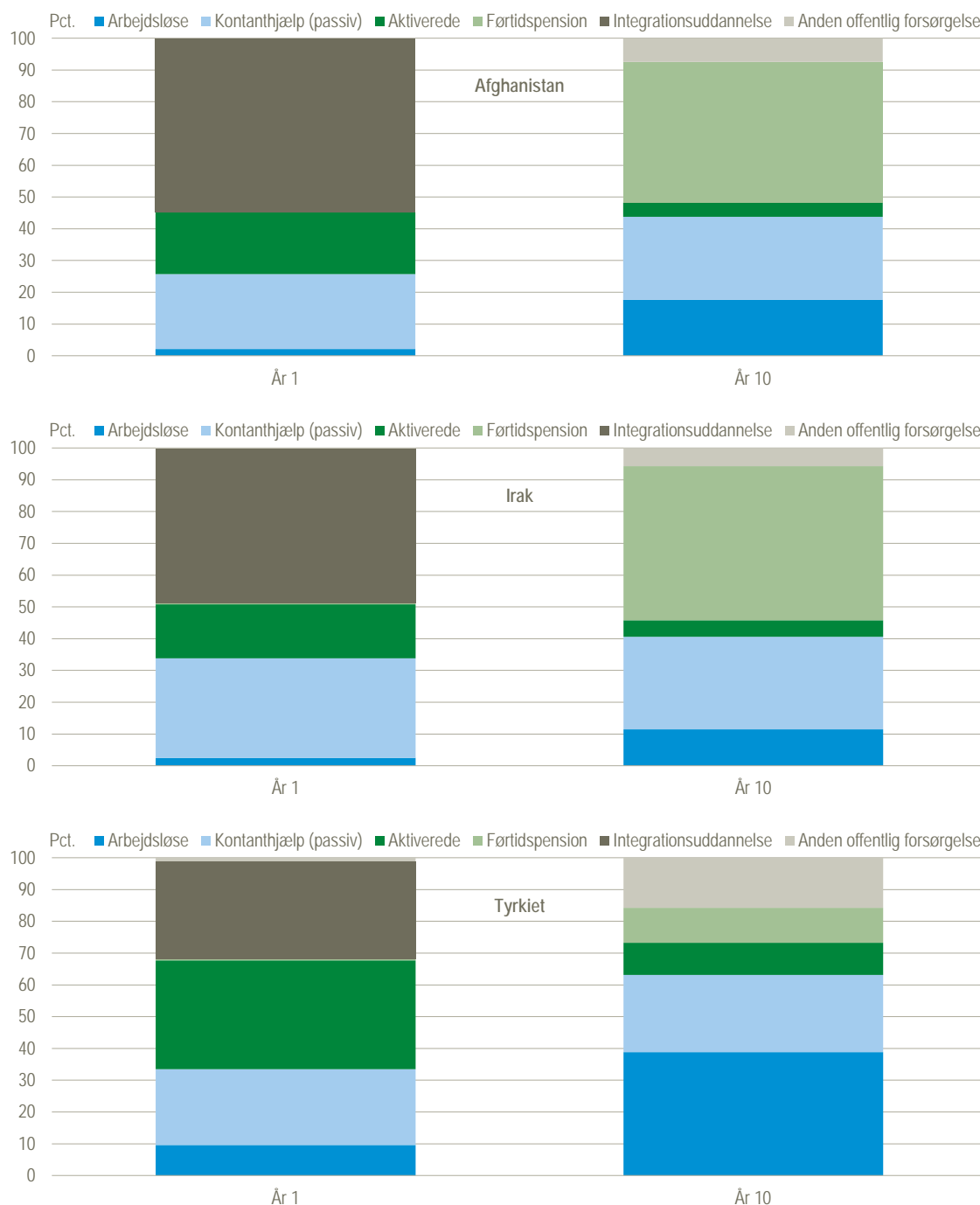
Figur 5 Andel flygtninge fra Irak og Afghanistan og indvandrere fra Tyrkiet på offentlig forsørgelse

Figur 6 viser fordelingen af offentligt forsørgede på forskellige ydelser et år og ti år efter, at de indvandrede til Danmark. Det ses, at blandt flygtninge fra Irak og Afghanistan modtog ca. halvdelen af de offentligt forsørgede integrationsuddannelse (kursus i samfundsforståelse og

danskundervisning) et år efter de kom til Danmark. Til sammenligning modtog omkring 30 pct. af indvandrerne fra Tyrkiet integrationsuddannelse. Blandt flygtninge fra Irak og Afghanistan på offentlig forsørgelse var det også omkring halvdelen, der modtog kontanthjælp (passiv) som ikke-arbejdsmarkedsparat eller var i aktivering året efter, at de kom til Danmark.⁴ For indvandre- re fra Tyrkiet var den tilsvarende andel på ca. 60 pct.

Figur 6 Flygtninge fra Irak og Afghanistan og indvandrere fra Tyrkiet på offentlig forsørgelse fordelt efter ydelse

Anm.: Før 2008 er arbejdsløshed eksklusiv vejledning og opkvalificering. Personer i løntilskud indgår i beskæftigelsen. Kontanthjælp (passiv) omfatter også introduktionsydelse og starthjælp. Personer under uddannelse indgår ikke i antallet af offentlige forsørgede, hvilket skyldes, at ikke alle personer under uddannelse modtager SU. Kun få af indvandrerne fra Irak, Afghanistan og Tyrkiet har været under uddannelse i løbet af deres første ti år i Danmark. Den lave andel skal ses i lyset af, at analysen omfatter personer over 25 år, dvs. efter den alder, hvor de fleste tager en uddannelse.

⁴ Kontanthjælp (passiv) omfatter ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere, som ikke er i aktivering. Derudover omfatter kontanthjælp (passiv) også introduktionsydelse og starthjælp.

Efter ti år i Danmark var omkring 45-50 pct. af de offentligt forsørgede flygtninge fra Irak og Afghanistan på førtidspension, mens de resterende personer primært var arbejdsløse, modtog kontanthjælp (passiv) som ikke-arbejdsmarkedsparat eller var i aktivering.

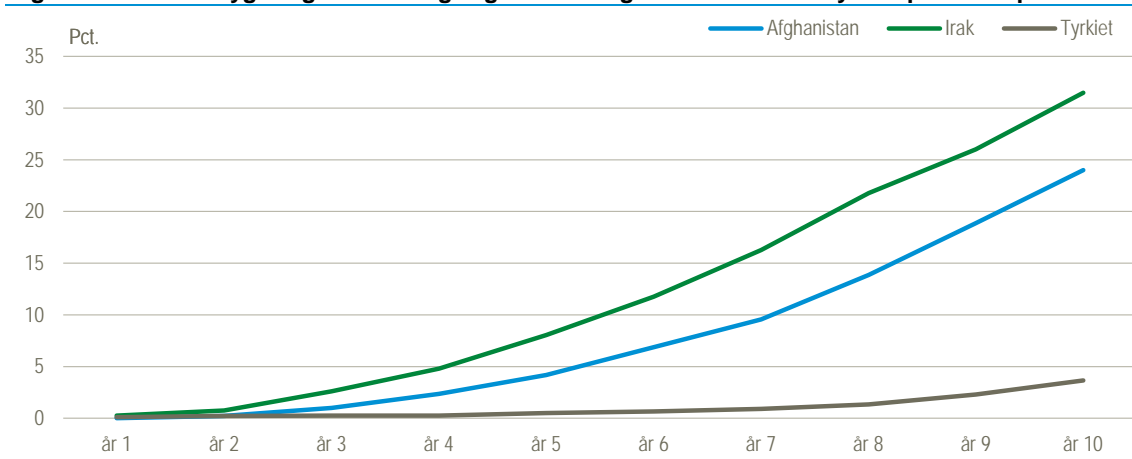
Blandt indvandrere fra Tyrkiet på offentlig forsørgelse modtog godt 1 ud af 10 førtidspension efter 10 år i Danmark, hvilket er en væsentlig mindre andel sammenlignet med flygtninge fra Irak og Afghanistan. Omvendt er en større andel af de tyrkiske indvandrere, som modtog offentlig forsørgelse, arbejdsløse (ca. 40 pct.) i forhold til flygtninge fra Irak og Afghanistan.

Stor stigning i personer på førtidspension

Det fremgår af figur 6 ovenfor, at førtidspensionister udgør en relativ stor andel af flygtningene fra Irak og Afghanistan på offentlig forsørgelse efter ti år i Danmark. At førtidspensionister "fylder" meget kan også ses, hvis man kigger på antallet af førtidspensionister i forhold den gruppe af flygtninge fra Irak og Afghanistan, der indvandrede i 1999 til 2001.

For både flygtninge fra Irak og Afghanistan samt indvandrere fra Tyrkiet stiger andelen på førtidspension i takt med deres opholdstid i Danmark. Stigningen er markant større for flygtninge, og ti år efter, at de kom til Danmark modtog 31 pct. og 24 pct. af flygtningene fra de to førstnævnte lande førtidspension. Blandt indvandrere fra Tyrkiet var det mindre end 5 pct., som modtog førtidspension ti år efter, at de indvandrede til Danmark, jf. figur 7.

Figur 7 Andel flygtninge fra Irak og Afghanistan og indvandrere fra Tyrkiet på førtidspension

Helbredsmæssige problemer

Der har ofte været fokus på, at flygtninge typisk har manglet tilstrækkelige sproglige forudsætninger eller relevante erhvervskompetencer for at kunne træde ind på arbejdsmarkedet, men flygtnings helbred kan også udgøre en barriere for at komme i beskæftigelse.

Blandt flygtninge kan forekomsten af helbredsproblemer være høj som følge af, at personerne kan have opholdt sig i krigszoner, været på flugt eller i flygtningelejre. Den store forskel i andelen af personer på førtidspension blandt flygtninge fra Irak og Afghanistan i forhold til indvandrere fra Tyrkiet, peger således på, at flygtninge fra Irak og Afghanistan har et dårligere helbred end indvandrere fra Tyrkiet.

I dette afsnit ses der derfor kort på om flygtninge fra Irak og Afghanistan har flere helbredsmæssige problemer end indvandrere fra Tyrkiet. Dette er for at kunne afdække om den lavere tilknytning til arbejdsmarkedet for irakere og afghanere sammenlignet med tyrkere kan forklares ved forskelle i helbredet.

Personernes kontakt med sygehuse i Danmark anvendes som en indikator for eventuelle helbredsmæssige problemer, jf. boks 3. Dette skal dog tolkes med forsigtighed, da eksempelvis

behandlinger i almen praksis eller hos andre praktiserende speciallæger, psykologer, fysioterapeuter mv. ikke er med i opgørelsen.

Boks 3. Opgørelse af helbredsmæssige problemer

Opgørelsen af eventuelle helbredsmæssige problemer blandt flygtninge fra Irak og Afghanistan samt indvandrere fra Tyrkiet tager udgangspunkt i Landspatientregisteret (LPR), der indeholder data om patienters somatiske og psykiatriske kontakter med sygehuse i Danmark, herunder kontakter der ikke involverer indlæggelse. Opgørelsen er eksklusiv somatiske skadestuebesøg. Denne opgørelse omfatter ikke behandlinger i almen praksis eller hos andre praktiserende speciallæger, psykologer og fysioterapeuter mv. Det betyder, at opgørelsen kun dækker over en begrænset del af den samlede kontakt til sundhedsvæsenet og en begrænset del af den samlede belastning af helbredsmæssige problemer.

I analysen er det for hvert af årene fra 1999 til 2011 undersøgt, om personerne har haft en indlæggelse eller en ambulans behandling grupperet efter 23 forskellige diagnosekategorier. Denne gruppering er dannet af Danmarks Statistik og er en aggregeret version af WHO's "International Classification of Diseases (ICD)". Analysen er baseret på den såkaldte aktionsdiagnose. Aktionsdiagnosen er den diagnose, som er den væsentligste årsag til det gennemførte undersøgelses- og behandlingsprogram. Der kigges kun på, om personerne har haft kontakt med sygehuse inden for de enkelte 23 diagnosekategorier, men det opgøres ikke, hvor mange kontakter inden for de enkelte diagnosekategorier det i så fald er.

Flere flygtninge har kontakt med sygehuset

Tabel 1 viser andelen af flygtninge fra Irak og Afghanistan samt indvandrere Tyrkiet, der var i kontakt med sygehuset en eller flere gange henholdsvis det første, femte og tiende år efter, at de indvandrede til Danmark.

Som det fremgår af tabellen, var det blandt mændene 31 pct. og 32 pct. af flygtningene fra henholdsvis Afghanistan og Irak, der havde kontakt med sygehuset året efter, at de kom til Danmark. Det er højere end indvandrere fra Tyrkiet, hvor 19 pct. af mændene havde minimum en kontakt med sygehuset efter et års ophold i Danmark.

Også blandt kvinder er andelen med minimum en kontakt til sygehuset højere for irakiske og afghanske flygtninge end blandt tyrkiske indvandrere efter et års opholdstid. Andelen, der har haft minimum en kontakt, er 60 pct. både for flygtninge fra Afghanistan og Irak, mens det er 45 pct. af de kvindelige tyrkiske indvandrere, der har haft en eller flere kontakter. Andelen af personer, der har haft minimum en kontakt, er desuden højere blandt kvinder i forhold til mændene. Det kan blandt andet tilskrives kontakter i forbindelse med graviditet og fødsel.

For både mænd og kvinder gælder det, at andelen med kontakt med sygehuset er højere for flygtninge fra Irak og Afghanistan end indvandrere fra Tyrkiet, hvilket både ses i det første, femte og tiende år efter, at de kom til Danmark.

Tabel 1 Andel flygtninge fra Irak og Afghanistan og indvandrere fra Tyrkiet med kontakt til sygehuset efter opholdstid

	Mænd			Kvinder		
	år 1	år 5	år 10	år 1	år 5	år 10
	pct.			pct.		
Afghanistan	31	45	51	60	65	69
Irak	32	49	49	60	64	68
Tyrkiet	19	24	34	45	53	54

Antallet af personer med kontakt til sygehuset afhænger af alder, og derfor er det relevant at tage højde for forskelle i alderssammensætningen mellem flygtninge fra Irak og Afghanistan og indvandrere fra Tyrkiet, da irakere og afghanere er ældre end tyrkerne, jf. figur 3. Men også når der standardiseres for alder, gælder det fortsat, at flygtninge fra Irak og Afghanistan i højere grad end indvandrere fra Tyrkiet har kontakt til sygehuset. Dette gælder både for mænd og kvinder.

Kontakter på tværs af diagnoser pr. patient er lidt højere blandt flygtninge

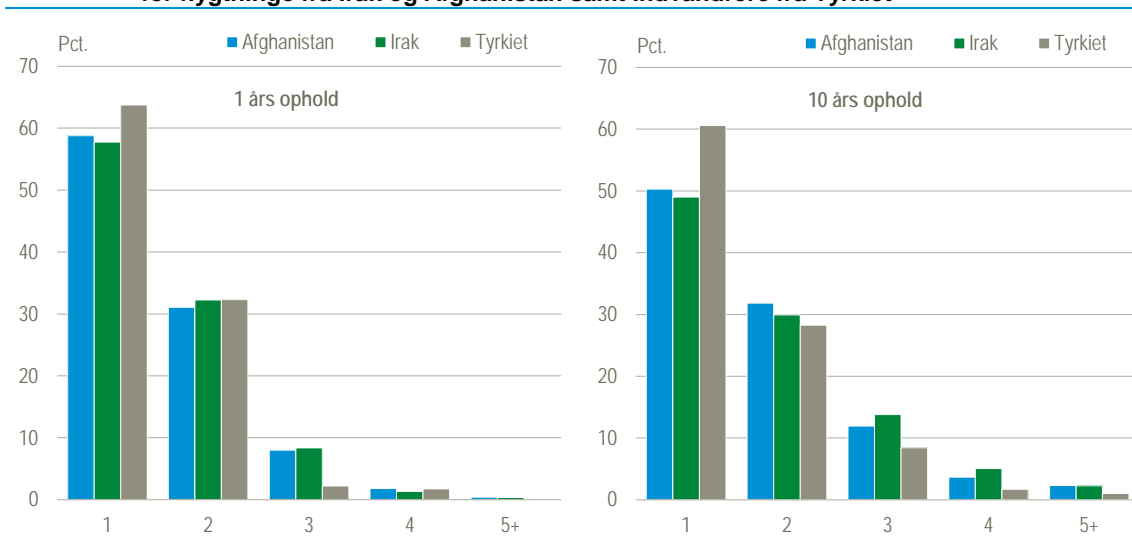
Den enkelte patient kan have flere kontakter med sygehuset på tværs af de forskellige diagnosekategorier. Figur 8 viser antal kontakter pr. patient på tværs af forskellige diagnosekategorier. Hvis en person fx har diagnoser omhandlende infektionssygdomme samt øjensygdomme, vil personen blive betraget som havende kontakt inden for to forskellige diagnosekategorier.

Hovedparten af patienterne har alene haft kontakt inden for én diagnosekategori. Efter et års ophold i Danmark er det således omkring 58 pct. af patienterne fra Irak og Afghanistan, der har haft en kontakt inden for en bestemt diagnosekategori. Blandt patienterne fra Tyrkiet er det tilsvarende tal 64 pct.

Efter 10 års ophold i Danmark har hovedparten af patienterne fra Tyrkiet fortsat kun haft kontakt inden for en bestemt diagnosekategori. Blandt patienterne fra Irak og Afghanistan har ca. halvdelen haft kontakt inden for en diagnosekategori. Sammenlignet med patienter fra Tyrkiet er der til gengæld en større andel af patienterne fra Irak og Afghanistan, der har kontakt inden for to eller flere forskellige diagnosekategorier.

Når man kigger på kontakter til sygehus pr. patient inden for forskellige kategorier, gælder det således også, at flygtninge fra Irak og Afghanistan har flere helbredsmæssige problemer.

Figur 8 Kontakt med sygehus i forbindelse med forskellige diagnosekategorier pr. patient for flygtninge fra Irak og Afghanistan samt indvandrere fra Tyrkiet

Flere flygtninge med sygdomme i bevægelsessystemet samt mentale sygdomme

Tabel 2 viser andelen af flygtninge fra Irak og Afghanistan samt indvandrere fra Tyrkiet med kontakt med sygehuset fordelt efter de 23 aggregerede diagnosekategorier (jf. boks 3). Der kigges på kontakt med sygehus det tiende år efter, at de indvandrede til Danmark.

Sammenlignet med indvandrere fra Tyrkiet har en større andel af flygtningene fra Irak og Afghanistan været i behandling inden for de fleste diagnosekategorier. Dette ses blandt andet ved kontakter i forbindelse med sygdomme i bevægelsessystemet, hvor flygtninge fra Irak og Afghanistan ligger henholdsvis 5 og godt 6 procentpoint højere.

For mentale sygdomme er andelen med en eller flere kontakter blandt flygtninge fra Irak og Afghanistan næsten dobbelt så høj som blandt indvandrere fra Tyrkiet. Ser man på kontakter i forbindelse med øjensygdomme, sygdomme i nervesystemet og sygdomme i hjertet og de store kar er andelen blandt flygtninge fra Irak og Afghanistan dobbelt så høj eller mere end dobbelt så høj som blandt indvandrere fra Tyrkiet.

Tabel 2 Andel flygtninge fra Irak og Afghanistan og indvandrere fra Tyrkiet med kontakt til sygehus efter ti års ophold i Danmark fordelt efter diagnosekategori

	Afghanistan	Irak	Tyrkiet
	pct.		
Infektionssygdomme	0,7	0,4	..
Lungesygdomme	2,5	2,3	2,2
Sygdomme i nervesystem	3,2	3,5	1,5
Sygdomme i hjertet og de store kar	2,4	3,5	1,2
Sygdomme i arterier, vener og lymfesystem	0,2	0,5	..
Åreknuder	..	0,4	0,7
Blodsygdomme	1,0	1,1	0,5
Mave-tarmsygdomme	9,3	8,0	6,8
Urinvejssygdomme	4,8	5,9	3,3
Sygdomme i bevægelsessystemet	15,9	14,7	9,7
Gynækologiske sygdomme	2,0	2,7	1,0
Sygdomme ved graviditet og fødsel	2,2	2,1	1,1
Hud- og kønssygdomme	2,7	2,4	2,5
Øjensygdomme	2,4	3,4	0,8
Øre-, næse- og halssygdomme	3,5	4,6	3,1
Endokrine, metaboliske og kromosomale sygdomme	3,4	5,3	2,5
Mentale sygdomme	7,3	7,3	3,7
Sygdomme i mamma	0,6	1,1	0,7
Sterilisationer	..	..	..
Hjernerystelse	..	..	..
Forgiftninger	..	0,2	0,7
Levendefødte børn	..	..	..
Andre sygdomme	38,2	33,4	20,2

Anm.: Af diskretionshensyn er der ikke beregnet andele for diagnosekategorier med 3 eller derunder kontakter.

Forskelle i beskæftigelsen korrigeret for køn, alder og helbred

Flygtninge fra Irak og Afghanistan har således flere helbredsmæssige problemer end indvandrere fra Tyrkiet, ligesom at irakere og afghanere er ældre og oftere kvinder end tyrkerne, jf. figur 3. Dette kan påvirke deres tilknytning til arbejdsmarkedet, og derfor foretages der i dette afsnit udregninger, hvor der tages højde for disse forskelle.⁵

Som tidligere vist var ca. 3 ud af 10 flygtninge fra Irak i beskæftigelse efter ti år i Danmark, mens 4 ud af 10 flygtninge fra Afghanistan var i arbejde. Til sammenligning er knap 6 ud af 10 indvandrere fra Tyrkiet i arbejde efter 10 år.

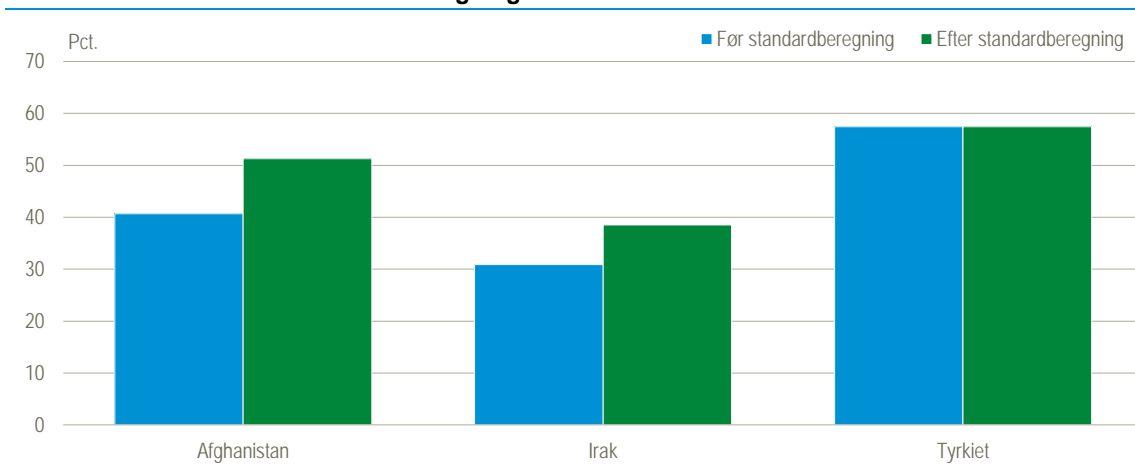
Ved hjælp af en såkaldt standardberegning korrigeres der for, at flygtninge fra Irak og Afghanistan samt indvandrere fra Tyrkiet er forskelligt sammensat med hensyn til køn, alder og helbred. Som indikator for helbred benyttes antallet af diagnosekategorier, som den enkelte patient har været diagnosticeret inden for. Hvis en person eksempelvis har diagnoser omhandlende infektionssygdomme samt øjensygdomme, vil personen her blive betragtet som havende kontakt inden for to forskellige diagnosekategorier.

I standardberegningen vægtes tallene for flygtninge fra Irak og Afghanistan, sådan at de har samme fordeling med hensyn til køn, alder og den anvendte helbredsindikator som indvandrere fra Tyrkiet. Når man gør dette, stiger beskæftigelsen for flygtninge fra Irak og Afghanistan, således at godt 5 ud af 10 flygtninge fra Afghanistan og knap 4 ud af 10 flygtninge fra Irak er i arbejde efter 10 år i Danmark. Beskæftigelsen for indvandrere fra Tyrkiet er uændret, da de er referencegruppen, jf. figur 9.

⁵ Det skal bemærkes, at sammenhængen i forhold til helbredsmæssige problemer også kan være omvendt, således at en lav tilknytning til arbejdsmarkedet påvirker helbredet.

En betydelig del af forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for flygtninge fra Afghanistan sammenlignet med indvandrere fra Tyrkiet kan således forklares ved forskelle i køns- og alderssammensætningen og helbredsstatus for de to grupper. Dette forklarer også en del af forskellen i beskæftigelsen blandt irakere og tyrkere. For både flygtninge fra Afghanistan og Irak er det særligt forskelle i køn og alder, der forklarer en del af den lavere beskæftigelse i forhold til indvandrere fra Tyrkiet, men forskelle i helbred forklarer også noget af forskellen.

Figur 9 Andel flygtninge fra Irak og Afghanistan og indvandrere fra Tyrkiet i beskæftigelse efter ti år. Før efter standardberegning.

Ovenstående udregninger er en simpel måde at korrigere for personernes helbred. Det vil imidlertid kræve yderligere analyser med mere avancerede fremgangsmåder for præcist at kunne vurdere, hvordan flygtnings tilknytning til arbejdsmarkedet påvirkes af deres helbred.

I den forbindelse er det også vigtigt med yderligere indikatorer for personernes helbred end kontakt med sygehuse. Det kunne fx være behandlinger i almen praksis eller hos andre praktiserende speciallæger, psykologer og fysioterapeuter mv., ligesom det også er vigtigt at tage højde for personernes uddannelsesbaggrund og andre socioøkonomiske baggrundsvariable.

Samtidigt skal det også bemærkes, at den anvendte helbredsindikator ikke siger noget om alvorligheden af sygdommene/diagnoserne. Dette kan medføre, at betydningen af personernes helbredsmæssige problemer undervurderes, hvorfor resultaterne i dette afsnit skal tolkes med forsigtighed.

Bilag 1. Udvalgelse af indvandrere fra Irak, Afghanistan og Tyrkiet

Udvælgelsen af indvandrere til analysen tager udgangspunkt i statsborgere fra Irak og Afghanistan, der kom til Danmark med enten asyl eller familiesammenføring som opholdsgrundlag fra 1999 til 2001. Disse sammenlignes med familiesammenførte fra Tyrkiet uden flygtningebaggrund, som indvandrede i samme periode.

Blandt indvandrere fra Tyrkiet er der en mindre gruppe, som har fået opholdstilladelse af andre årsager end familiesammenføring. Det kan fx være opholdstilladelse i forbindelse med uddannelse eller arbejde. Når der til denne analyse kun udvælges familiesammenførte fra Tyrkiet, er det for at have en mere sammenlignelig gruppe til flygtningene fra Irak og Afghanistan, hvor mange også er familiesammenførte.

Der udvælges kun personer, som er mellem 25 og 54 år i indvandringsåret. Afgrænsningen af personer på op til 54 år, er for at sikre, at deres tilknytning til arbejdsmarkedet efter ti år i Danmark ikke påvirkes af, at de kan gå på folkepension, når de fylder 65 år.

Asyl som opholdsgrundlag

Indvandrere, der har asyl som opholdsgrundlag, defineres i denne analyse som flygtninge. Hovedparten af de indvandrere, der kom fra Irak og Afghanistan i perioden 1999 til 2001 havde asyl som opholdsgrundlag.

Familiesammenføring som opholdsgrundlag

Indvandrere med familiesammenføring som opholdsgrundlag kan både defineres som indvandrere med og uden flygtningebaggrund. Danmarks Statistik opdeler indvandrere med familiesammenføring som opholdsgrundlag efter, om der er tale om familiesammenføring til en flygtning eller familiesammenføring til dansk/nordisk eller udenlandsk statsborger.

Efter denne kategorisering vil en person, der er indvandret med familiesammenføring til en flygtning som opholdsgrundlag, være defineret som flygtning. Modsat vil en person, der er indvandret med familiesammenføring til dansk/nordisk eller udenlandsk statsborger som opholdsgrundlag, ikke være defineret som flygtning.

Opdelingen af familiesammenføringer efter reference til flygtning, dansk/nordisk eller udenlandsk statsborger er dog først mulig fra 2010. Personer, der er indvandret til Danmark før 2010 med familiesammenføring som opholdsgrundlag, er således grupperet i en samlet kategori for familiesammenføring. Derfor er det ikke muligt at skelne mellem familiesammenførte til flygtninge, dansk/nordisk eller udenlandsk statsborger før 2010.

Denne analyse omhandler imidlertid indvandrere (og hermed også familiesammenførte) fra før 2010. Derfor har det været nødvendigt at udvikle en metode til at opdele de familiesammenførte i dem, der kan defineres som indvandrere med flygtningebaggrund, og dem, som er indvandrede uden flygtningebaggrund.

Metoden, der er anvendt til at udskille familiesammenførte fra Irak og Afghanistan med flygtningebaggrund, tager udgangspunkt i opholdsgrundlaget for den familiesammenførtes ægtefælle/samlevende.⁶ Hvis ægtefællen/samlevende har asyl som opholdsgrundlag, vil indvandrerens, der har familiesammenføring som opholdsgrundlag, også blive defineret som indvandrer med flygtningebaggrund i denne analyse.

Metoden, der er anvendt til at udskille familiesammenførte fra Tyrkiet uden flygtningebaggrund, tager udgangspunkt i ægtefællens oprindelsesland og de historiske data, som Danmarks Statistik har til rådighed. Af de historiske data fremgår det, at den tyrkiske indvandrergruppe i Dan-

⁶ I udvælgelsen er der udelukkende set på familiesammenføring til ægtefælle eller fast samlivsforhold. Dermed er familiesammenføring af blandt andet mindreårige børn og forældre over 60 år udeladt. Det skyldes, at analysen omhandler personer, som var mellem 25 og 54 år, da de indvandrede til Danmark.

mark adskiller sig markant fra andre ikke-vestlige indvandrergupper i kraft af, at der er meget få flygtninge blandt dem. Kun omkring 1 pct. af de tyrkiske indvandrere har asyl som opholdsgrundlag.

Hvis ægtefællen/samlevende til den indvandrer, der har familiesammenføring som opholdsgrundlag, har oprindelse i Tyrkiet eller Danmark og samtidig ikke har asyl som opholdsgrundlag, vil indvandrerens i denne analyse blive defineret som indvandrer uden flygtningebaggrund.

Med udvælgelsen beskrevet ovenfor var der 6.200 personer, som indvandrede fra Irak, Afghanistan og Tyrkiet fra 1999 til 2001. Mere end halvdelen var irakere (3.400 personer), mens omkring 30 pct. (1.900 personer) og knap 15 pct. (900 personer) var henholdsvis afghanere og tyrkere.